

TARİH / HISTORY

THE ISTANBUL LIBRARY

İstanbul Kitaplığı

The long history of Istanbul is the subject of this very personal collection of over 7000 works, ranging from rare travel accounts to maps, photographs and engravings. Lucienne Thys-Şenocak expounds on the surprises and pleasures of this unique resource.

"There is no place where knowledge and learning
Find so ready a welcome as Istanbul..."

Nabi (1642-1712)

Nestled between the St. Sophia and the Topkapı Palace, the Istanbul Library is a beautiful Ottoman *konak* (wooden house) on Soğukçeşme Street that was recently restored and opened to the public by its founder, Çelik Gülersoy, the director of the Turkish Touring Club. The Library houses the vast personal collection of Çelik Bey, and for the scholar, book collector and the traveler it is a treasure of monographs, maps, photographs and engravings, all devoted to the study of Istanbul. Here one can spend the afternoon immersed in the

memoirs of European ambassadors to the Ottoman court or follow Lady Mary Montagu on her peregrinations through 18th century Istanbul. For those with leanings more to the contemporary, the collection has everything from records of the Constantinople Telephone Company to notes from urban planning seminars held in Istanbul during the past decade.

The building that now houses the Istanbul Library is believed to have been the oldest site on this quaint street and, according to its title-deed, dates to the mid-18th century. When the Topkapı Palace was abandoned in the mid-19th century for the new and more grandiose Dolmabahçe Palace in Beşiktaş, the old wooden homes that lined Soğukçeşme Street lost the importance that proximity to the Ottoman administrative center

had given them and gradually they fell into disrepair. Fortunately, the Touring Club was able to purchase most of the street and save it from complete destruction. Many of the former Ottoman homes, including the dervish convent near the Topkapı gate, were renovated and turned into guesthouses; an old cistern that supplied water to the St. Sophia and its precincts is now Samiç, a cozy tavern with a medieval ambiance.

Upon entering the spacious foyer of the Library, photographs and engravings of famous men and women—Sait Faik, Yahya Kemal, Theophile Gautier and others—who shaped or recorded Istanbul's cultural past hang on the walls. The first floor reading room looks out onto Soğukçeşme Street and affords a wonderful view of St. Sophia. The Touring

Club has published several books about Istanbul's sites and history and these are on display and available for purchase in the reading room. Upstairs the Library's collection is stored in wonderful old wooden cabinets and on every wall is a map or engraving showing Istanbul as it was many years ago.

The director of the Touring Club and founder of the Library, Çelik Gülersoy, began collecting books almost 40 years ago in a rather informal way. "I used to drive around Europe—to the booksellers of Paris, Wiesbaden, Nuremberg and buy whatever they had in their shops about Istanbul and Turkey. This was how I acquired many very valuable books like D'Ohsson's three volumes of *Tableau General de l'Empire Othoman*, Richard Knolles's gigantic tome.

**Az bulunur seyahat-
namelerden harita,
fotoğraf ve gravür-
lere kadar uzanan
7000 küsur eserlik
bu çok özel koleksi-
yonun konusu,
İstanbul'un uzun
geçmişi. İnsanı
şaşırtan ve keyiflen-
diren bu eşsiz bilgi
kaynağını Lucienne
Thys-Şenocak
anlatıyor.**

Located on quaint Soğukçeşme Street in the Sultan Ahmet quarter, the Istanbul Library, with its gracious reading room is a haven for booklovers (front page and left).

Sultanahmet semtindeki Soğukçeşme Sokağı üzerinde bulunan İstanbul Kitaplığı, etkileyici okuma odası ve İstanbul'u konu alan zengin koleksiyonlarıyla kitapseverler için gerçek bir cennet (önceki sayfa ve solda).

*İlim ile ma'rifete cây-i kabul
Olmaz illâ ki meger İstanbul
(İlim ve ma'rifetin revaç bulunduğu yegâne
yer: İstanbul'dur)*

Nabi (1642-1712)

İstanbul Kitaplığı, Ayasofya ile Topkapı Sarayı arasındaki bölgede, Soğukçeşme Sokağı'nda güzel bir ahşap Osmanlı konağı. Kurucusu, kısa bir süre önce Soğukçeşme Sokağı'nın da restorasyonunu ve halka açılışını gerçekleştiren Turing Kurumu'nun yöneticisi Çelik Gülersoy. Çelik Bey'in muazzam şahsi koleksiyonunu barındıran kitaplık, tamamı İstanbul'u konu alan elyazmaları, haritaları, fotoğraf ve gravürleriyle araştırmacılar, kitap koleksiyoncuları ve seyyahlar için gerçek bir hazine oluşturmaktadır. İnsan burada Osmanlı Sarayı'na gönderilmiş Avrupalı elçilerin anılarına, ya da Bady Mary Montagu'nün 18. yüzyıl İstanbul'una ilişkin gezi notlarına dalar bütün bir öğleden sonrasını geçirebilir. Daha yakın geçmişle ilgilenenler için de Konstantinopol Telefon Şirketi'nin 1920 rehberinden son on yılda İstanbul'da düzenlenen şehir planlama seminerlerinin notlarına kadar herşey var bu koleksiyonda.

İstanbul Kitaplığı'nı barındıran ahşap konak, tapu kayıtlarına göre 18. yüzyıl ortalarında inşa edilmiş ve bu ilginç sokağın en eski binası olduğu tahmin ediliyor. 19. yüzyılın ortasında Beşiktaş'taki yeni ve daha görkemli Dolmabahçe Sarayı tamamlandı Topkapı Sarayı terk edilince, Soğukçeşme Sokağı'nda sıralanmış eski ahşap binalar Osmanlı idari merkezine fiziksel yakınlıklarından aldıkları önemi yitirmiş ve zaman içinde yıkılmaya yüz tutmuşlardı. Neyse ki Turing Kurumu sokağın büyük bölümünü satın almayı ve tamamen yok olmaktan kurtarmayı başardı. Topkapı'nın girişi yakınlarındaki derviş tekkesi başta olmak üzere, eski Osmanlı konaklarının çoğu yenilenip pansiyon olarak hizmete girdi; vaktiyle Ayasofya'ya ve civarına su temin eden eski sarnıçsa, bugün şirin bir tavernaya dönüşmüş durumda.

Kitaplığın geniş antresinde duvarlar Sait Faik, Yahya Kemal, Theophile Gautier gibi İstanbul'un kültürel geçmişini şekillendirmiş ya da kaydetmiş ünlü erkek ve kadınların fotoğrafları ve gravürleriyle dolu. Birinci kattaki okuma odasının Soğukçeşme Sokağı'na bakan pencerele, muhteşem bir Ayasofya manzarasına açılıyor. Turing Kurumu'nun İstanbul'un geçmişine ve görülmeye

The library is housed in a restored 18th century Ottoman Konak. On its walls hang maps and engravings of old Istanbul.

Restore edilmiş bir 18. yüzyıl Osmanlı konağında yer alan kitaplığın duvarlarını eski İstanbul'u gösteren gravür ve haritalar süslüyor.

General History of Turkey, from the early 1600's, and Pierre Gilles's pocket-sized Latin guide to Thrace and the Bosphorus, published in 1632. Now there is much speculative buying of old books and the booksellers of Istanbul are selling these kinds of works for very high prices. I'm glad I added them to my collection when I did, so that anyone who wishes to read them can find them in the Library."

Paging through the Library's catalogue of over 7000 works, Çelik Bey's love for Istanbul and its many layers of history is apparent. Scholars of Classical, Ottoman, and Turkish studies will find several important monographs and reference works in the collection. The Library is also a subscriber to over 80 journals. For map fans there are a number of late 19th

century navigation plans of Bosphorus approaches prepared by the London Hydrographic Office of Admiralty as well as Pierre Gilles's map of the Bosphorus dating to 1666. The photographer will find original photos from the two famous Istanbul studios, Abdullah Freres and Sebah & Joailler, of particular interest and the poet can browse through works ranging from Nef'i to Pierre Loti.

The Library's collection is rich in the genre of travelers' journals, memoirs written by Europeans who ventured to the Ottoman Empire and recorded their experiences for those who remained at home. Often, as in the case of Miss Julia Pardoe's Beauties of the Bosphorus, the prose is accompanied by wonderful engravings of Istanbul and its environs.

If you are spending the afternoon at the Sultan Ahmet Mosque (Blue Mosque) you may want to ask the librarian to bring you a copy of Narrative of Travels in Europe, Asia, and Africa by Evliya Çelebi, an Ottoman gentleman who travelled throughout the Ottoman Empire in the 17th century and left enthusiastic, if somewhat apocryphal, descriptions of the mosque.

"It is a most wonderful and costly mosque and to describe it baffles the eloquence of any tongue... The six lofty minarets of this mosque are divided into sixteen stories, because it is the sixteenth royal mosque of Istanbul, and the founder of it, Sultan Ahmet, was the sixteenth of the Ottoman emperors....On the sacred nights these six minarets are lighted with

12,000 lamps so that they resemble as many fiery cypresses."

Whether you are checking a reference for your soon-to-be-published book, or you are a nostalgic traveler wishing to lose yourself in an Istanbul of days-gone-by, the Istanbul Library is a place where you can give your feet a rest and still continue your explorations of this fascinating city. Wherever your interests lie you will find the Library and its staff members to be warm and welcoming, and your muse, the nearby St. Sophia, particularly inspiring. The Library is open on Monday and Friday from 10:00-4:30 and no special permission is needed to use the collection. Indeed, there is no place where knowledge and learning find so ready a welcome as the Istanbul Library. ■

değer yerlerine ilişkin çok sayıda yayını da okuma odasında satışta sunulmaktadır.

Turing Kurumu'nun yöneticisi ve kitaplığın kurucusu olan Çelik Gülersoy kitap toplamaya neredeyse 40 yıl önce, pek de planlı sayılmayacak bir biçimde başlamış. "Otomobilimle Avrupa'da yola düşer, Paris, Wiesbaden, Nuremberg kitapçılarındaki İstanbul ve Türkiye'yle ilgili ne varsa alırdım. D'Ohsson'un üç ciltlik Tableau General de l'Empire Othoman'ı, Richard Knolles'in 1600 başlarından kalma dev eseri Türkiye'nin Genel Tarihi'ni, Pierre Gilles'in 1632'de yayınlanmış Latince Trakya ve Boğaziçi cep rehberini hep o gezilere borçluyum. Bugün eski kitaplar spekülâtif alımlara konu olmaya başladı ve İstanbul kitapçılarındaki bu tür eserler çok yüksek

fiyatlarla alıcı buluyor. İyi ki zamanında koleksiyonuma katmışım bu eserleri de, bugün okumak isteyen herkes kütüphanede onlara ulaşabiliyor."

7000'den fazla eser içeren kitaplığın katalogunu şöyle bir karıştırdığınızda, Çelik Bey'in İstanbul'a ve İstanbul tarihinin sonsuz katmanlarına duyduğu sevgi hemen hissedilmekte. Koleksiyon Klasik, Osmanlı ve Türk tarihi araştırmacıları için son derece önemli sayısız elyazması ve başvuru kitabı ile dolu. Ayrıca kitaplığa düzenli olarak gelen 80'den fazla dergi var. Harita meraklılarını Londra Amirallik Hidrografi Dairesi'nin denizciler için 19. yüzyıl sonlarında hazırladığı Boğaz girişi planları ve Pierre Gilles'in 1666 tarihli İstanbul Boğazı haritası bekliyor. Fotoğraf severler iki ünlü İstanbul stüdyosu olan Abdullah Freres'in ve Sebah ile Joailler'in özgün fotoğraflarıyla ilgilenirken, şairler de Nef'i'den Pierre Loti'ye kadar uzanan mısralara dalgınlık gidebilir.

Kitaplık koleksiyonu, özellikle seyahatnameler, yani Osmanlı İmparatorluğu'na ayak basan ve vatandaşları da öğrensin diye izlenimlerini kaydeden Avrupalıların gezi günlükleri açısından son derece zengin.

Öğleden sonranızı Sultanahmet Camii'nde değerlendirmeyi planlıyorsanız, kütüphaneciden Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sini rica edebilirsiniz. 17. yüzyılda Osmanlı topraklarını bir baştan bir başa gezmiş bir Osmanlı beyzadesi olan Evliya Çelebi, o ağdalı lisanıyla hayranlıkla anlatıyor camiyi:

"Pek mükemmel, pek pahalı bir cami olup onu tasvir etmeye insan dilinin kıvraklığı yetmez... Camiin altı ulu minaresi onaltı katlıdır ki, bunun da sebebi İstanbul'un onaltıncı Osmanlı İmparatoru olmasıdır... Mübarek gecelerde bu altı minare 12.000 kandille ışıklandırılıp bir o kadar alevli selviye benzer."

İster yakında yayınlanacak kitabı için bilgi toplamaya gelmiş bir yazar, ister geçmiş zaman İstanbul'unda kaybolup gitmeyi özleyen nostaljik bir gezgin olun, İstanbul Kitaplığı size hem dinlenip hem de bu büyüleyici kentte gezmeyi sürdürebileceğiniz bir mekan sunuyor. İlgi alanınız ne olursa olsun, kitaplık gerek yapısı gerek görevlileriyle sizi candan buyur edecektir. Pazaritesi ve cuma günleri 10:00-16:30 arasında açık olan kitaplıkta, koleksiyondan yararlanmak için herhangi bir özel izin gerekmiyor. Bilgiyi ve öğrenmeyi gönülden kucaklama özelliğiyle, belki de eşsiz bir yer İstanbul Kitaplığı. ■

